

højeste Maal af økonomisk Selvstændighed, der overhovedet kunde opnaas. Men Tiden har i saa Henseende forandret sig. Det har vist sig, at den Herlighed at være Selvejer i mange Tilfælde betynder overordentlig lidt. Hvad Fornøjelse kan der være ved, at man tituleres Selvejer eller juridisk set er Selvejer, naar man skylder Størstedelen af, hvad ens Ejendom er værd, bort til andre og selv kun ejer en mindre Brøddel eller maasse slet intet af Ejendommens Værdi. Offentligt Fæste, Statsfæste eller kommunalt Fæste, eller maasse begge Dele, vilde efter mit Skøn i det foreliggende Tilfælde være langt at foretrække for Selveje. Forholdet er nemlig det, at naar der er gaaet 70 Aar, efter at Husmandsbruget er oprettet, vil, hvis det foreliggende Forslag gennemføres, hele Gælden til Statskassen være afviklet; den uamortisable Del af Kreditforeningslaanet vil naturligvis stadig staa i Ejendommen; og det vil være 1,300 Kr. Men efter disse 70 Aar er dette Hjem stillet ganske som andre Landejendomme med Hensyn til Om sætningen. Det vil blive en Handelsvare ligesom disse. Sker saa det Tilfælde, at Besidderen af dette Hjem afgaar ved Døden, skal det enten overdrages til et af Børnene eller ogsaa sælges til andre, forudsat at Enken ikke selv vil besidde det. I det Tilfælde, at Ejendommen skal overdrages til et af Børnene, skal der, hvis der er Søffende, udbetales en Smule Arv til dem. Dette vil have til Folge, at den, der faar Hjemmet, vil være nødt til at stifte en Prioritetsgæld, og selvfølgelig kun en anden Prioritetsgæld i Ejendommen, idet Kreditforeningen har første Prioritet. Saaledes vil Forholdet være, hvis det er en Søn eller Sviger søn, der tager Ejendommen. Hvis det er en fremmed, der vil købe Ejendommen, vil Forholdet i mange Tilfælde være det, at han maa være i Besiddelse af en Kapital paa henved et Par Tusinde Kroner for at kunne købe den. Det vil med andre Ord sige, at hvis Besiddelsesforholdet bliver Selveje som foreslaaet, har man ikke Sikkerhed for, at Hjemmene fremtidigt ville være i ubemidlede Arbejders Besiddelse, at de fortrinnsvis ville have Adgang til at faa dem, naar det Tidspunkt kommer, da Statsgælden er afviklet. Jeg mener, det vil være af nogen Vigtighed, at der bliver draget Om sorg derfor, at man faar Sikkerhed i saa Henseende. Det foreliggende Forslag egner sig efter min Opfattelse ikke til at gennemføres, og jeg tror, at hvis den højtærede Minister opnaaede — hvad han sandsynligvis for Øjeblikket vilde optatte som et Held — at faa det gennemført, vilde han blive

ganske overrasket ved at blive stillet Ansigt til Ansigt med de Virkninger, Forslaget vil have. Jeg mener nemlig, at de unge Landarbejdere, som have en Kapital af 800 Kr. eller saa, slet ikke ville indgive Andragender om at komme i Besiddelse af saadanne Hjem, men anvende deres Penge paa anden Maade; og de kunne sikkert ogsaa anvende dem heldigere ved selv at forskaffe sig Jord. Der vil i alt Fald komme saa Andragender frem. Det vil gaa med denne Lov, som det er gaaet med Tiende-Loven, som i sin Tid blev gennemført. Der er endelig en Omstændighed, en Bestemmelse i selve Lovforslaget, der vil bevirke, at det i det hele taget bliver meget saa Hjem, der ville blive oprettede, hvis Forslaget bliver til Lov. Der staar nemlig i Forslagets § 3, Punkt f., at vedkommende Landarbejder skal fremskaffe „Attest fra tvende med hans Forhold nøje kendte, troværdige Personer for, at han er en flittig, ædruelig og sparsommelig Mand, saa det kan antages, at han vil kunne holde sig ved Ejendommen, og at dens Overtagelse i det hele vil blive til hans Gavn“. Det er navnlig dette sidste, der har Betydning, at to Mænd skulle afgive Attest for, at Ejendommens Overtagelse af ham i det hele vil blive til hans Gavn. Nu er der her Tale om to troværdige Mænd, det vil altsaa sige to Mænd, der ikke blot kunne, men ogsaa ville sige Sandheden. Disse to Mænd skulle altsaa attestere, afgive Erklæring om, at Ejendommens Overtagelse vil blive til Landarbejderens Gavn. Men det kunne de umulig gøre; thi alle, der have en lille Smule Kendskab til Landbruget, ville jo være paa det rene med, at det bliver trange Kaar, hvori den Landarbejder kommer til at sidde, der skal overtage et saadant Hjem. Jeg er tilbøjelig til at tro, at Landarbejderne, naar de have den forlangte Kapital, 800 Kr., i Almindelighed ville foretrække enten selv at anskaffe sig et Husmandshjem eller foreløbigt sidde i et jordløst Hus og se Tiden an. Forslagets Hjem ville de i hvert Fald næppe ønske at komme i Besiddelse af. Men ikke nok dermed. Sæt, at der var enkelte Mænd, der vare villige til at afgive saadanne Attester — Følt ere jo gennemgaaende ikke saa forsigtige, naar det gælder Afgivelse af Attester — sæt, at de paagældende Mænd ere mindre troværdige, skønt der kun er Tale om troværdige Mænd, saa er der en Hage ved det hele; thi i samme Paragraf hedder det, at hvis de Personer, der meddele Attest og Vidnesbyrd, kunne formenes ikke at have været i tilstrækkelig høj Grad troværdige, skulle de kaldes for Øvrigheden og underkastes For-